

Jedno a mnohé

Ladislav Hejdánek

jedná se o část původního dokumentu:

[2003](#)

- ♦ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 16. 12. 2003
- ♦ philosophical diary – record, Czech, origin: 16. 12. 2003

Jedno a mnohé

O mnohosti lze uvažovat zásadně dvojím způsobem, totiž buď jako o „mnohosti“ vnitřní, a to nutně znamená jako o mnohosti nějak (vnitřně) sjednocené, anebo jako o mnohosti vnější, tj. námi (jako vnějšími pozorovateli) vybrané a „uměle“ do jakési „množiny“ posbírané a nahromaděné. „Jednota“ vnitřně homogenní není žádná skutečná jednota, nýbrž může být leda myšlena (jakožto intencionální předmět), takže „vnitřně“ je každá jednota „mnohá“, plurální. Možná, že jakousi výjimkou by mohla být nějaká „jednota“ nejnížší úrovně, „prvního řádu, tedy primordiální (ale to je zvláštní problém, který musí být řešen ve zvláštním zkoumání); jinak všechny vyšší jednoty jsou vnitřně plurálně strukturované. Proto je třeba ve všech případech (snad s výjimkou jednot primordiálních) vycházet z toho, že jednota není ničím původním, nýbrž že jí musí být vždy dosahováno, tedy že tendence k sjednocení je založena v apelech, přicházejících z budoucnosti. To znamená, že k samému pojetí jednoty je třeba vypracovat pojetí aktivity a akcí, neboť jednoty je dosahováno za pomoci a prostřednictvím akcí (zároveň je ovšem třeba pamatovat na to, že akce je akcí jen za předpokladu aktivního subjektu a jeho vnitřní sjednocenosti, přičemž akce subjektu je vždy jednak vydělením a jakoby vykročením a překročením mezí jeho sjednocenosti, zároveň však něčím, co svůj úzký vztah k subjektu ani ve svém průběhu zcela neztrácí, ale i v tomto průběhu se „zpět“, tedy k subjektu jako svému zdroji, také vrací). Je tedy zapotřebí rozlišovat akce, směřující k sjednocení vnitřní mnohosti, od akcí, které „reagují“ na podněty vnější, přicházející z okolí; tyto druhé akce pak zakládají sjednocenost tzv. osvětí. Myšlenkově uchopit, čím se bytostně liší sjednocenost „FYSIS“ subjektu od sjednocenosti jeho osvětí, představuje jeden z nezávažnějších problémů chápání jednoty ve vztahu k mnohosti.

(Písek, 031216–1.)